

Poprečnina v gotovini plačana.

ŠTEV. 8.

LETNIK XXII.

NARODNI GOSPODAR

**GLASILO „ZADRUŽNE ZVEZE“
V LJUBLJANI.**

**REVIJA ZA NARODNO GOSPODARSTVO,
SOCIALNO POLITIKO IN SORODNE STROKE.**

V LJUBLJANI, DNE 15. AVGUSTA 1921.

TISK ZADRUŽNE TISKARNE V LJUBLJANI.

VSEBINA.

Dr. A. Gosar : Programatične misli	141
Napredek kmetijskega zadružništva v Nemčiji	144
Nove davčne odredbe	146
Nove naredbe	148
Zadružništvo	151
Gospodarstvo	154

NARODNI GOSPODAR
GLASILO „ZADRUŽNE ZVEZE“ V LJUBLJANI.

Člani „Zadružne zveze“ dobivajo list brezplačno. Cena listu za nečlane po 40 K na leto, za pol leta 20 K, za četrt leta K 10; za člane zvezinih zadrug po 30 K na leto. Posamezna številka 4 K. — Izhaja enkrat na mesec

~~~~~ Rokopisi se ne vračajo. — Cene inseratom po dogovoru. ~~~~~

Dr. A. Gosar.

Programatične misli.

Poleg splošnih določb o delovni dolžnosti, službenem, oziroma mezdnem razmerju itd. pa mora delovno pravo obsegati še posebne predpise v varstvo neposedujočih delovnih slojev, zlasti uslužbencev in delavcev. Potreba, da se neposedujoči delovni sloji še posebej zaščitijo, tiči v dejstvu, da človek brez kakršnegakoli premoženja, ki bi mu samo na sebi donášalo kaj dohodkov ali bi mu sicer kakorkoli omogočalo človeka vredno življenje, dejanski — vsaj v obstoječem družabnem redu — ni svoboden, marveč je navezan na priliko, kjer se mu nudi primeren zaslužek. Zato pa je nevarnost izkoriščanja pri njem neprimer- no večja, kot pri tistem, ki ni bistveno odvisen od kakega določnega zaslužka ter se morebitnemu izkoriščevalcu lahko upre s tem, da mu noče več delati.

Posebne določbe v varstvo neposledujočih delovnih slojev, predvsem uslužbencev in delavcev so torej brezdvoma potrebne. Najvažnejša med njimi pa bi bila gotovo ta, da se uslužbencem in delavcem prizna in zagamči pravica snovati po posameznih podjetjih in gospodarskih strokah posebne zastoje (obratne svete), ki bi imeli pravico sodelovati pri vodstvu in upravi podjetij ter bi zlasti skrbeli za varstvo uslužbencev in delavcev svojega

področja (podjetja) ter bi čuvali pravice v vseh zadevah, ki se tičejo službenega, oziroma meznega razmerja kakor tudi vseh določb in odredb v njihovo varstvo.

Potreba obratnih svetov velja popolnoma splošno za nepodružabljena, kakor tudi za podružabljena podjetja. Razlika obstoji edino v tem, da se pri podružabljenih podjetjih lahko pritegnejo k obratnim svetom tudi zastopniki ostalih prizadetih krogov tako, da prevzamejo na ta način izpopolnjeni sveti v svoje roke vso upravo in vodstvo podjetja, dočim vodi nepodružabljeno podjetje njihov lastnik, oziroma njegov namestnik, obratni sveti pa sodelujejo pri tem le, kolikor je to v interesu uslužbencev in delavcev potrebno, ter soodločujejo zlasti v vseh zadevah, ki se tičejo delovnega razmerja in uslužbeniškega oziroma delavskega varstva. Obratni sveti prevzamejo na ta način pri posameznih podružabljenih podjetjih poleg svoje višje naloge tudi dolžnosti in pravice gospodarskih svetov, ki imajo — kakor smo spredaj videli — dolžnost skrbeti za narodno gospodarskim načelom in splošnim družabnim koristim odgovarjajočo upravo in vodstvo poedinih gospodarskih strok in panog.

Podobno kakor naj bi se izvedla organizacija gospodarskih svetov poedinih

gospodarskih panog v celi državi, v pokrajinah in če treba tudi po okrajih, prav tako bi se morali tudi obratni sveti organizovati po gospodarskih panogah v celi državi, po pokrajinah in kolikor bi to bilo potrebno, tudi po okrajih. Kakor bi dosledno izpeljana organizacija gospodarskih svetov vodila do enotno in smotreno urejenega gospodarstva, tako bi tudi taka organizacija obratnih svetov brezdvomno vodila do enotno urejenih uslužbeniških in delavskih razmer v poedinih strokah gospodarskega življenja, kakor tudi v celotnem narodnem gospodarstvu.

Dočim je pri podružabljenih podjetjih že s podružabljenjem samim na sebi združena pravica uslužbencev in delavcev do primerne soudeležbe na dohodkih, oziroma dobička podjetja, jim je treba pri nepodružabljenih podjetjih to pravico še posebej priznati in zagotoviti. Enako kot določbe glede snovanja obratnih svetov, se morajo tudi načela o tem prevzeti v splošno delovno pravo, kajti soudeležba na dobičku podjetja, pri katerem je uslužbenec oziroma delavec zaposlen in kateremu žrtvuje svoje delavne sile, spada gotovo med najbolj osnovne in prvotne pravice, ki jih ima uslužbenec oziroma delavec na podlagi naših splošnih socialnih načel upravičeno terjati v vsakem slučaju brez izjeme.

Da se omogoči vsem delovnim slojem trajno, ne na delovno dobo omejeno, človeka vredno življenje, morajo predvsem uvesti **splošno socialno zavarovanje**, ki bo združevalo v sebi vse vrste socialnega zavarovanja (bolezensko, nezgodno, starostno, posmrtno zavarovanje svojcev itd.) ter bo veljalo nasplošno za vse ljudi, katerim ni iz katerega posebnega naslova že naprej zagotovljena popolna dosmrtna oskrba v kakem javnem zavodu (n. pr. hiralci, ubožci i. t. d.).

V zvezi s tozadevnimi določbami o omejitvi zemljiške lasti (glej pog. V) morajo s posebnim zakonom ustvariti tudi vse na

daljne predpogoje, da si bo moglo čim večje število družin postaviti **lasten dom** in da se bodo tudi v ostalem, zlasti v mestih in industrijskih krajih, **stanovanjske razmere** uredile v skladu z npravnimi, zdravstvenimi in splošnimi socialnimi potrebami ljudstva. Iz istega razloga morajo tudi po možnosti pospeševati in podpirati **decentralizacijo industrije**.

Socialno zavarovanje.

Že s splošnimi socialnimi načeli smo poudarili, da ima vsak delovni član človeške družbe pravico do človeka vrednega življenja ne le v dobi dela, marveč tudi v slučaju bolezni, nezgode, starosti, onemoglosti sploh v vseh slučajih, ki ga lahko doletijo. Isto velja tudi glede njegovih svojcev, kolikor je dolžan zanje skrbeti in kolikor teh ne veže splošna delovna dolžnost. Ako ima celo človek, ki je trajno nesposoben za slehno produktivno ali sicer socialnokoristno delo, pravico do človeškega življenja, potem je jasno, da te pravice tudi delovnim članom človeške družbe ni mogoče odrekati. Praktično pa je nemogoče, da bi imel vsak posameznik toliko premoženja, da bi v vsakem slučaju sam in njegovi, nanj navezani svojci lahko od tega živeli človeka vredno življenje. Tudi v najbolj pravično urejenih razmerah bi imela večina ljudi mnogo premalo, da bi mogli smatrati, da so za vsak, tudi najslabši slučaj dovolj preskrbljeni, in če bi tudi vse premoženje popolnoma enakomerno porazdelili med ljudi, bi nihče ne dobil toliko, da bi se mogel na to zanašati, n. pr. tudi za slučaj zgodnje oslabelosti ali onemoglosti. Nedvomno je torej, da je rešitev tega vprašanja možna edino na podlagi vzajemnosti, kjer se učinek poedinih skrajno neugodnih slučajev porazdeli na celo družbo, tako da nikogar preveč ne zadene ter so kljub temu lahko vsi do zadnjega preskrbljeni z vsem, kar

jim je za pravo človeško življenje zares potrebno. Najboljša praktična oblika za to pa je popolno in splošno socialno zavarovanje, ki bi združevalo v sebi vse vrste dosedanjega delnega socialnega zavarovanja ter bi veljalo popolnoma splošno za vse ljudi, katerim ni iz kakega posebnega naslova že naprej zagotovljena popolna do smrtne oskrba v kakem javnem zavodu.

Razlogov, ki govorijo za tak način socialnega zavarovanja, je več. Da se z delnim zavarovanjem, n. pr. samo za slučaj starosti ali bolezni, nezgode itd. načelno nikdar ne moremo zadovoljiti, je jasno. V prehodni dobi se sicer prav lahko zgodi, da se je treba pod pritiskom razmer omejiti na eno ali dve vrsti takega zavarovanja, kolikor ga je ravno mogoče izvesti, toda kot cilj nam mora stati vedno pred očmi popolno socialno zavarovanje, kajti tu ne gre zato, da se pomore ljudem v poedinih slučajih, marveč, da se jim popolnoma splošno za vsak predvidljiv položaj, v katerega lahko pridejo, zagotovi možnost človeka vrednega življenja. Delno n. pr. bolezensko, nezgodno ali starostno zavarovanje zagotovi sicer človeku primerno pomoč za poedine primere, ki lahko nastopijo, lahko pa tudi ne, pušča pa celo vrsto drugih možnosti, v katerih bi zavarovanec prav tako ali pa še bolj nujno potreboval pomoči, pa mu takrat ne nudi ničesar, ali pa ga celo ravno takrat obremenjuje.

Poleg tega pa moramo s čisto zavarovalno tehniškega stališča vpoštevati, da zahtevajo posamezne vrste delnega zavarovanja malodane ravno toliko dela in zato tudi skoraj ravno tolik zavarovalni aparat kot bi ga potrebovali za enotno popolno zavarovanje. Mesto, da bi bil eden in isti človek istočasno zavarovan posebej za slučaj bolezni in posebej za starost ter morda

zopet ločeno za slučaj nezgode, brezposelnosti itd., bi bilo brezdvoma mnogo bolj ekonomsko, ako se vsa ta zavarovanja strnejo v enoto, kjer bi primerno izpopolnjen aparat ene same zavarovalnice lahko upravljal tudi posle vseh ostalih. Dočim so sedaj upravni stroški pri posameznih panogah socialnega zavarovanja razmeroma zelo visoki, bi bil pri enotnem popolnem zavarovanju njihov skupni odstotek gotovo neprimerno nižji in posledica tega bi bila znatna pocenitev uprave. To pa je zopet velikega pomena, kajti možnost zavarovanja sploh je v veliki meri odvisna od cenega aparata, oziroma od nizkih upravnih stroškov.

Tudi razlogi, ki zahtevajo, da bodi socialno zavarovanje splošno, t. j. da mora veljati za vse ljudi brez izjeme, kolikor ni že naprej poskrbljeno zanje v kakem javnem zavodu, so lahko uvidljivi. Predvsem so ljudje, katerim se ne bi bilo treba popolnoma nič bati, da se jim utegne kdaj še slabo goditi, tako redki, da zanje pač ne bi kazalo ustvarjati posebne izjeme. Premoženje, tudi največje, je vendarle precej negotovo in nezanesljivo in kdor zida svojo usodo samo ali predvsem nanj, se mnogokrat vara. Tudi največjim bogatinom se dogodi, da morajo na stara leta prositi druge ljudi pomoči in podpore, ker sami nimajo od česa živeti.

Pa tudi, če bi nevarnost obubožanja pri gotovi, še dovoljeni premoženjski višini (v družabnem redu, ki bi odgovarjal našim načelom, moramo le stem računati!) dejanski ne bila tako velika, kot je, bi vendar ne mogli navesti nobenega tehtnega razloga, zakaj ne bi smeli k splošnemu socialnemu zavarovanju pritegniti tudi tistih, ki imajo sicer za celo življenje dovolj premoženja, pri katerih pa končno vendar obstoja možnost, da bodo kdaj potrebovali družabne

pomoči, oziroma podpore. Ako mora človek, ki se preživlja s svojim delom, od svojega zaslužka plačevati družbi ali komurkoli primeren del svojih dohodkov, zato da ima tudi v slučaju delanezmožnosti pravico do primernih prispevkov, ki mu omogočajo človeka vredno življenje, potem se zdi popolnoma upravičeno, ako se tudi tistim, ki bi sicer mogli živeti od dohodkov svojega imetja, naloži dolžnost prispevati primeren znesek v sklad, iz katerega bodo tudi oni v slučaju potrebe prejeli svoj delež. Upravičenost te zahteve pa postane še bolj jasna, ako pomislimo, da tisti, ki nimajo nikakega

premoženja, na katero bi se za slučaj starosti ali onemoglosti itd. mogli zanašati, navadno niso tega sami krivi, kakor tudi, da imetje bogatašev ne izvira niti izključno niti povečini iz njihovega osebnega dela, marveč je navadno plod dela neposedejujočih slojev. Zato je neglede na gorenje razloge gotovo prav, ako se tudi premožni sloji primorajo prispevati k vzdrževanju vseh tistih, ki so kljub delu, katero so v svoji najboljši dobi vršili, v slučaju bolezni, nezgode ali starosti itd. navezani na družabno podporo in pomoč.

(Dalje.)

Napredek kmetijskega zadružništva v Nemčiji.

Ker ima nemški zadružni zakon ravno tako kot pri nas zakon o reviziji zadrug iz leta 1903 predpis, da so vse zadruge dolžne podvreči se periodično reviziji sodnega ali zveznega revizorja, se je čutila večina zadrug vezanih, da pristopijo k takozvanim revizijskim zvezam. Ta okoliščina je mnogo pripomogla k temu, da se je pospeševala zadružna statistika; kajti revizorji imenovanih zvez so se pri izvrševanju revizij zavedali tega, da je njihova naloga tudi statistika. Ker so se revizijske zveze združile zopet v velike enotne državne ali centralne zveze, vsled tega je bil v zadružno statistiko uveden gotov sistem in se zadružna statistika zbira in obdeluje po enotnih načelih. Tako se leto za letom delovanje večine zadrug statistično ugotovi z ozirom na rezultate, število članov, promet, obratna sredstva itd. in s tem je dan temelj za natančno poznavanje zadružništva. Poleg tega se peča poseben oddelček Pruske centralne zadružne blagajne (Preussische Zentralgenossenschaftskasse) s statistiko novo vpisanih in zbrisanih zadružnih tvrdk in na ta

način tudi mnogo pomaga, da si vsakdo lahko napravi sliko o napredku zadružništva tako v celoti kakor tudi v posameznih panogah.

Na podlagi objav velikih zadružnih zvez kakor tudi na podlagi poluradne zadružne statistike Pruske centralne zadružne blagajne smo v položaju, da si napravimo točno sliko o tem, kako je visoko razvito poljedelsko zadružništvo na Nemškem preneslo vojno in kako se je od tedaj razvijalo.

Smemo pa ugotoviti, da vojna leta niso bila v stanju ovirati uspešen razvoj nemškega kmetijskega zadružništva. Čeprav so bili milijoni zadružnikov iz kmečkih občin v vojni in jih je na tisoče padlo, so se vendar zadruge, ki delujejo za prosih kmetijstva, obdržale z malenkostnimi izjemami; v posameznih panogah morejo zaznamovati celo pomnožitev. Zgube pa ima zaznamovati kmetijsko zadružništvo v Nemčiji šele po zvršetku vojne vsled odcepitve velikih dežel, v katerih je bilo zelo razvito kakor n. pr. Alzaško-Lotarinške, vzhodne in zahodne Prusije, Šlezviga. Vendar pa so

te izgube že izravnane, kakor dokazujejo naslednje številke.

1. januarja 1921 je bilo kmetijskih zadrug:	1914.	1920.
zadruga za nabavo sirovin	2.429	3.276
delovne zadruga	1.909	3.301
skladiščne zadruga	512	677
sirovinske in skladiščne zadruga	24	242
produktivne zadruga	4.001	3.780
živinorejske in pašniške zadruga	486	638
skupaj	9.361	11.914

Iz te tabele je razvidno, da je le pri kmetijskih produktivnih zadrugah, ki so po večini zadruga mlekarne, zaznamovati nazadovanje. To si je mogoče razložiti v glavnem tako, da se je stanje nemške živine tekom vojne zmanjšalo. Število mlekarских zadrug je padlo od 3399 v l. 1914 na 3182 v l. 1920. Precejšno zmanjšanje so utrpeli tudi zadruga za proizvodstvo špirita vsled pomanjkanja krompirja in žita; mesto 195 takih zadrug v l. 1914. jih je bilo l. januarja 1921. samo 127. Nasprotno pa je zrastle število zadrug za gojenje in prodajo poljskih in vrtnih sadežev od 184 na 255

K navedenim je treba računati še kot rajfajzenske hranilnice in posojilnice organizirane kreditne zadruga. Njihovo število se sicer ne da natančno ugotoviti, ker se jih ni strogo ločilo od ostalih, po večini mestnih kreditnih zadrug. Cenimo jih pa lahko najmanj na 17.000. Ta panoga zadrug je ostala v času 1914 do 1920 precej konstantna. Iz statistike državne zveze kmetijskih zadrug vemo, da je bilo včlanjenih l. junija 1920 12.000 kreditnih zadrug in da je starejša rajfajzenova zveza štela teh zadrug 4.430 koncem l. 1918. Poleg teh pa obstoja še nekaj sto drugih. V celoti ima nemško kmetijstvo sedaj najmanj 29.000 lokalnih zadrug proti 26.000 zadrugam pred vojno.

Število članov kmetijskih zadrug se ne da povsem točno ugotoviti. V srednjem se sme računati na vsako teh zadrug približno 120 članov, torej na vse zadruga okoli 3½ milijona članov. Ker pa so mnogi kmetovalci člani več zadrug istočasno — isti kmetovalec pripada mnogokrat kreditni, sirovinski, produktivni in delovni zadrugi, — tedaj moremo reducirati njih število pač na kake 3 milijone. Če pa vzamemo, da se število kmetij v Nemčiji od l. 1907, ko jih je bilo okoli 5,936.000, ni bistveno spremenilo, tedaj lahko sklepamo, da je že 50 do 55% vseh samostojno delujočih poljedelcev iskalo in našlo stik z zadruga organizacijo. V skladu s tem dejstvom kaže tudi poslovna statistika glavnih kmetijskih zadruga zvez in centralnih zadrug ogromne številke.

Poljedelska centralna posojilnica za Nemčijo (die landwirtschaftl. Zentraldarlehenskasse), ki ima denarno izravnavo za zadruga rajfajzenske zveze, se je v času od leta 1914. do 1919 razvijala sledeče:

	1914.	1919.
Število vključenih zadrug	4785	5121
zadrugažnikov (4415, 482.868		471.624
odnosno 4430 zadruga) Mk		Mk
Promet den. oddelka	1,399.800.000	11,900.000.000
Promet blag. oddelka	24.700.000	43.148.000
Osnovna glavnica	12.450.000	20.000.000
Depoziti in vloge	102.124.000	1,125.079.000
Prebitok	578.000	1.640.000

Blagovni promet 12 blagovnih central rajfajzenske zveze je narastel od l. 1914. z 157,6 milijonov Mk na 343,9 milijonov Mk v l. 1919. L. 1918. je znašal letni promet 4.430 hranilnic in posojilnic skoraj 4½ milijarde Mk, hranilne vloge in depoziti pa 1,3 milijarde Mk.

Še impozantnejše številke izkazuje Državna zadruga zveza („Reichsverband“), ki je štela l. julija 1920 nič manj kakor 20.823 zadrug. Njenih 24 centralnih

blagajen je imelo l. 1919 celokupni promet 79 milijard Mk. Imovina pri članih je dosegla 1.874 milijonov Mk, vloge članov pa 2.925 milijonov Mk. 23 centralnih nabavnih in prodajnih zadrug je nabavilo blaga v vrednosti 446 milijonov Mk, prodalo pa blaga v vrednosti 333 milijonov Mk.

Državni zvezi priključene mlekerske zadruge objavljajo za l. 1914 in 1918 sledeče rezultate:

	1914	1918.
Število zadrug	2.069	2.030
„ članov	214.562	218.838
	Mk	Mk
Deležna glavica	6,675.700	6,817.870
Rezervna glavica	18,089.800	25,999.000
	kg	kg
Množina sprejetega mleka	2,234,692.000	1,283,741.000
Prodano mleko	20,768.000	193,788.000
Izdelano maslo	76,232.600	39,274.700
	Mk	Mk
Kupna vrednost mleka	199,370.116	309,628.652

V teh številkah se dovolj jasno kaže revolucija v cenah, ki se je izvršila pri mleku istotako, kakor pri drugih kmetijskih pridelkih; te številke pa kažejo tudi ogromno nazadovanje, ki se je pojavilo v pridelovanju mleka. V l. 1918. je padla množina mleka zadružno organiziranih producentov skoro za polovico napram l. 1914. Kljub

temu pa so plačale zadruge za polovico manjšo množino nad 50 % več nego v l. 1914. Zadružno izdelovanje masla se je tudi zmanjšalo za polovico napram višini, ki jo je doseglo neposredno pred vojno.

Zelo važen moment v razvoju kmetijskega zadružništva na Nemškem je silna rast združb, ki se zovejo delovne zadruge. Njih število se je v šestih letih povišalo od 1909 na 3301. Pri veliki večini teh novih zadrug (skoro 1.400) se gre za novoustanovljene zadružne elektrarne, ki naj prekrbujejo članom električno energijo. Električna energija se vedno v večjem obsegu uporablja v nemškem poljedelstvu za obratne in gospodarske svrhe in se proizvaja v velikih podeželnih centralah, ki jih gradijo ne samo velike akcijske družbe, ampak tudi javnopravne korporacije.

Dasi je poljedelsko zadružništvo tudi v Švici zelo lepo razvito, (v l. 1920. je bilo tam okoli 7000 poljedelskih zadrug), vendar je nemško zadružništvo ne samo absolutno, temveč tudi relativno nad švicarskim zadružništvom. V l. 1920. je obstojalo:

	na Nemškem:	v Švici:
zadrug sploh	40.635	11.209
kmetijskih zadrug	29.500	7.000
„ „ v %	72	26 %

Nove davčne odredbe.

Izšel je začasni zakon o proračunskih dvanajstlinah za 7 zadnjih mesecev letošnjega leta, t. j. za čas od 1. junija do 31. decembra 1921.

Ta začasni zakon prinaša nekaj izprememb v dosedanjih davčnih predpisih. Za Slovenijo se tikajo izpremembe v glavnem sledečih davkov:

1.) Zemljiški davek se določa brez vsakega popusta z 20 % od davčne pod-

lage, toda se davčna podlaga zviša na štirikratni katastrski čisti donos (doslej je ta povišek znašal trikratni čisti donos iz predvojne dobe). Od tako odmerjenega zemljiškega davka se pobira še 120 % enotnega državnega pribitka (doslej 150 %).

2.) Hišnorazredni davek je za 13., 14., in 15. razred nekoliko izpremenjen in znašajo davčne postavke v 13. razredu (s 4 stanovanjskimi prostori) 5 K in v 15. raz-

redu (z 2 stanovanjskima prostoroma) 4 K, toda se zvišajo trikratno.

Davčna stopnja hišna najmarine za l. 1921 in 1922 znaša v Ljubljani 20 %, po drugih mestih 12 % dogovorjene, odnosno ocenjene hišne najemnine. Enotni državni pribitek znaša v Ljubljani 60 %, za druge kraje 70 %.

3.) Obča pridobnina se bo odmerjala kakor poprej po kontigentu in se v ta namen zopet osnujejo kontigentne komisije.

Posebna pridobnina podjetij, zavezanih javnemu polaganju računov, ostane neizpremenjena, toda se nekoliko izpremeni pristojnost davčnih oblasti.

Za vso Kranjsko bo posebno pridobnino odmerjala davčna administracija v Ljubljani, za Štajersko in Koroško pa davčno okrajno oblastvo v Mariboru. Ravno tako bo treba davčne napovedi s predpisanimi prilogami in prizive zoper odmero davka vlagati pri teh oblastvih.

4.) Rentni davek. Tudi glede rentnega davka so vpeljane neke izpremembe o pristojnosti davčnih oblastev pri notranjem poslovanju in kontroli. Poslovanje in kontrola glede rentnega davka pristoji namreč odstej davčnim oblastvom, ki odmerjajo posebno pridobnino (torej za Kranjsko davčni administraciji v Ljubljani, za Štajersko in Koroško pa davčnemu okrajnemu oblastvu v Mariboru).

5.) Dohodnina za l. 1921 se odmerja od dohodkov, ki niso manjši kakor 10.000 K na leto.

Od službenih prejemkov nameščencev se vpoštevajo pri odmeri dohodnine in plačarine samo naslednji delni zneski pri dohodkih:

do 30.000 K	le 50 %
" 45.000 "	" 60 %
" 60.000 "	" 70 %
" 80.000 "	" 80 %
" 100.000 "	" 90 %

6.) Plačarina: Nameščenci, katerih službeni prejemki se vpoštevajo v smislu prejšnjega odstavka, so zavezani plačarini samo, ako znašajo njih prejemki, izračunani po tej določbi, na leto 30.000 K ali več.

Plačarina znaša:

1. stopnja (prejemki od 30.000 K do 40.000 K)	1%
2. " " 40.000 " 50.000 "	2%
3. " " 50.000 " 65.000 "	3%
4. " " 65.000 " 80.000 "	4%
5. " " 80.000 " 100.000 "	5%
6. " " nad 100.000 "	6%

Plačarina v prvi stopnji je oproščena državnega pribitka in avtonomnih doklad.

Rok za odmero prizivov je skrajšan na 15 dni namesto dosedanjih 30 dni. Zakaj se je odredilo to skrajšanje, je nerazumljivo. Še v normalnih razmerah, ko je bila davčna uprava bolj enotno urejena in je davčni aparat deloval mnogo bolje, je bilo davčnim zavezancem dano na razpolago 30 dni za sestavo in vložitev ugovorov!

Druga jako neprimerna določba pa odreja, da se plačilni nalogi v sedanji obliki odpravijo in se bodo izročali le podjetjem, ki so zavezana posebni pridobnini, ter onim davčnim zavezancem, ki jim davčna oblast prvič odmerja splošno pridobnino, rentni davek ali dohodnino. Davkoplačevalci ne bodo na ta način nič informirani o svojih dolžnostih in pravicah in bodo izpostavljeni vsem mogočim šikanam. V premnogih slučajih bodo zaradi tega plačali tudi večje davke kakor bi jih morali. Poslanci bodo morali odločno nastopiti, da se popravi ta krivica.

Neposredni davki, držani pribitki in avtonomne doklade dospevajo v plačilo dne 1. februarja, 1. maja, 1. avgusta in 1. novembra za vsako tekoče četrtletje.

Zamudne obresti od nepravočasno vpla-

čanih davkov se računajo z 6% na leto od vsakih 100 K.

Slednjič je še pripomniti, da se vsi zakonski predpisi glede odmerjanja in pobi-

ranja davkov, raztegnejo tudi na Prekmurje, kjer so bili doslej v veljavi še ogrski davčni zakoni.

A. Kr.

◎ ◎ ◎ ◎ ◎ NOVE NAREDBE. ◎ ◎ ◎ ◎ ◎

Izpremembe glede pokojninskega zavarovanja. Uradni list z dne 5. avgusta t. l. prinaša v št. 92 „uredbo o začasni ureditvi pokojninskega zavarovanja nameščenec“ v Sloveniji in Dalmaciji. S to uredbo, ki ima moč zakona, se znatno izpreminjajo dosednji predpisi o pokojninskem zavarovanju zasebnih uradnikov.

Glavne izpremembe so sledeče:

Nadomestni pokojninski zavodi se odpravijo. Vsi zasebni uradniki morajo biti odslej zavarovani pri državnem „Pokojninskem zavodu za nameščenec“ v Ljubljani.

Zavarovalni plačilni razredi se razširijo in so odslej tako le urejeni:

Plačilni razred	Vštevni od	letni prejemki do	Zavarovalni prejem. letno
I.	600 K	900 K	600 K
II.	900 „	1.800 „	1.200 „
III.	1.800 „	3.000 „	2.400 „
IV.	3.000 „	4.200 „	3.600 „
V.	4.200 „	6.000 „	4.800 „
VI.	6.000 „	9.000 „	6.000 „
VII.	9.000 „	12.000 „	9.000 „
VIII.	12.000 „	15.000 „	12.000 „
IX.	15.000 „	18.000 „	15.000 „
X.	18.000 „	in več	18.000 „

Dokler se plačilni razredi ne izpremene, znaša renta:

v plačilnem raz.	dela osnovna renta po 60 mesecih letno	polna osnovna renta po 120 mesecih letno	stopnjevalni znesek po 120 mesecih letno	največji znesek invalidne rente po 40 letih letno
I.	120 K	180 K	9 K	450 K
II.	240 „	360 „	18 „	900 „

III.	480 „	720 „	36 „	1.800 „
IV.	720 „	1.080 „	54 „	2.700 „
V.	960 „	1.440 „	72 „	3.600 „
VI.	1.200 „	1.800 „	90 „	4.500 „
VII.	1.800 „	2.700 „	135 „	6.750 „
VIII.	2.400 „	3.600 „	180 „	9.000 „
IX.	3.000 „	4.500 „	225 „	11.250 „
X.	3.600 „	5.400 „	270 „	13.500 „

Premije znašajo:

V plačilnem razredu	mesečno	od tega odpade službo tajnika	mesečno na nameščenca
I.	6 K	6 K	— K
II.	12 „	12 „	— „
III.	24 „	24 „	— „
IV.	36 „	36 „	— „
V.	48 „	42 „	6 „
VI.	60 „	48 „	12 „
VII.	90 „	60 „	30 „
VIII.	120 „	70 „	50 „
IX.	150 „	80 „	70 „
X.	180 „	90 „	90 „

Uredba o izseljevanju. Objavljena je naposled v Službenih Novinah št. 151 z dne 9. julija t. l. s socialnega stališča prepotrebna uredba o izseljevanju. Dasi je kratka in v tem okviru more obsegati le najvažnejše, pomeni z ozirom na neurejene razmere in z ozirom na dosednji strašanski nered v izseljeništvu precejšen napredek.

Najprej določa uredba izseljeniška oblastva in sicer odsek za izseljevanje in priseljevanje pri ministrstvu za socialno politiko, komisariji za izseljevanje in priseljevanje v važnih domačih lukah in po potrebi odposlanci

za izseljevanje v inozemstvu pri diplomatskih in konzularnih zastopništvih v državah, kjer so velike in važne naselbine naših emigrantov.

Glede izseljevanja postavlja naredba načelo, da je izseljevanje svobodno v okviru uredbe; vendar pa ga sme minister za socialno politiko (kot najvišje izseljeniško oblastvo) omejiti ali povsem ukiniti, ako to zahteva korist države ali korist izseljenikov. Za izseljenika pa se po uredbi smatra oni naš državljan, ki se seli v prekmorske dežele zaradi zaslužka ter potuje v tretjem razredu ali temu ustreznem razredu ali podpalubju (pod krovom).

Izseljenik mora imeti potno listino, ki se mu izda pod pogoji, da je izpolnil svoje vojaške obveznosti, ustreza priseljeniškim predpisom države, kamor se seli, je dovršil 18. leto ter ima potrjeno, da je plačal predpisane davke.

Važna je določba, da se sme baviti s prodajo vozovnic III. razreda ali podpalubja le parobrodno podjetje in samo tedaj, če ga je za to pooblastil minister za socialno politiko. S tem je vsaj deloma onemogočeno, da bi se razni temni elementi brez ozira na škodo države in v veliko škodo in nesrečo izseljencev bavili s prodajo vozovnic in s propagando izseljevanja zaradi lepega dobička. V istem smislu bo učinkovala tudi določba, da se smejo izdajati vozovnice samo za parnike onih družb, ki vkrcavajo in izkrcavajo potnike v domačih lukah.

Transportna podjetja, ki naprosijo za pooblastitev, morajo položiti kavcijo pol milijona dinarjev in poleg tega morajo plačevati pristojbino za vsako prodano vozovnico v znesku, ki ga določi minister za socialno politiko. Z ozirom na to, da se danes mora izseljenik vsled zabrane priseljeniške države mnogokrat vračati, določa

uredba, da je parobrodno podjetje v takem slučaju zavezano ob svojih stroških pripeljati nazaj izseljenika. Tudi glede pogodbe za vozovnico zahteva uredba, da mora biti to pismena pogodba med izseljenikom in podjetjem v srbohrvatskem ali slovenskem jeziku v 2 izvodih, katerih eden se mora predložiti ministrstvu za socialno politiko.

Pooblaščenca podjetja smejo prodajati vozovnice samo v kraju, za katerega so naprosila pooblastitve. Prepovedano in kaznjivo pa je nabiranje izseljenikov po agentih in z agitacijo po državi. Nabiranje izseljenikov zlasti z neresničnimi informacijami in obetanju je postavljeno pod kazen uredbe o emigraciji.

Uredba odreja tudi zlaganje posebnega izseljeniškega fonda, ki služi za pokrivanje izdatkov pri državni izseljeniški službi, v kolikor izdatki niso določeni s proračunom. V ta fond se stekajo: pristojbine pooblaščenih podjetij, denarne kazni in drugi dohodki na podstavi izseljeniške naredbe in prispevki izseljenikov, ki se vračajo v domovino in porabljajo posredovanje izseljeniških organov.

Naredba glede hišnih in gospodinskih poslov v Sloveniji. V Uradnem listu št. 82 z dne 16. julija 1921 je objavljena naredba celokupne deželne vlade za Slovenijo, s katero se ureja službeno razmerje hišnih ali gospodinskih poslov v Sloveniji. Velja pa ta uredba samo za službeno razmerje oseb, ki opravljajo gospodinska dela proti plačilu v gospodinjstvu gospodarjevem in so sprejete v njegovo družino. Uredba torej ne velja tudi za osebe, ki so razun v gospodinjstvu redno zaposlene v obrtnem ali poljedelskem obratu gospodarjevem. Pod naredbo spadajo torej ponajveč posli po mestih, ne pa posli po kmetih, ki so redno zaposleni v poljedelskem obratu.

Glede načina in obsega gospodinjstvih opravil, kakor tudi glede plačila, se sklicuje naredba na krajevne običaje, ako ni med poslom in gospodarjem drugače pogojeno. Plača v gotovini, kakor tudi naruralne mesečne dajatve se izplačujejo mesečno nazaj. Morebitna hranarina se mora plačevati tedensko ali mesečno naprej. Naredba določa, da mora biti hrana zdrava, zadostna in primerna, spalnica pa mora ustrezati zdravstvenim in npravstvenim zahtevam.

Naredba določa, da mora posel imeti vsako drugo nedeljo in vsak drugi praznik za počitek prost popoldan v skupnem času 5 ur. Dnevno pa ima posel pravico na nerazdeljen 9 uren nočni počitek in sicer praviloma v času med 9 uro zvečer in 6 uro zjutraj. Poleg tega ima posel pravico vsako leto do nerazdeljenega dopusta enega tedna. Za čas dopusta gre poslu poleg redne plače doklada za hrano v višini polmesečne plače v gotovini.

Za slučaj bolezni mora skrbeti gospodar največ 14 dni za zdravniško pomoč in predpisan: zdravila obolelemu poslu. Za dobo teh dveh tednov ima posel tudi pravico do plače, razun če ni bolezni sam povzročil namenoma ali iz nemarnosti. Isto velja tudi, ako je zadržan, da ne more opravljati svojega dela.

Iz tehnihi razlogov sme tako gospodar, kakor posel službeno razmerje razvezati pred potekom dogovorjene dobe. Takí tehnihi razlogi za gospodarja so n. pr. kriva izkazila posla ali pri pogodbi zamolčana bolezen, nesposobnost za službo, nezvestoba, pijančevanje, nenravno življenje i. t. d. Tehnihi razlogi za posla, da predčasno pusti službi, so: nevarnost dela za njegovo zdravje, grdo ravnanje, navajanje k nenravnim ali protizakornim dejanjem, neopravičeno zadrževanje pogojenih prejemkov.

Posel ima pravico na poselsko odpravnino in sicer v žnesku četrtnetne plače v gotovini, ako je službeno razmerje trajalo brez presledka 10 let. Z vsakim nadaljnim polnim službenim letom raste odpravnina za 5% letne plače. Posel ima torej pravico na odpravnino polne letne plače po preteku službenega razmerja, ki je trajalo brez presledka 25 let.

Posel mora imeti poselsko knjižico, ki mu jo izda domovinska občina.

Za presojevanje sporov iz službenega razmerja se morajo stranke obrniti vselej najprej na pristojni občinski posredovalni urad. Le če se pred posredovalnim uradom poravnava ne doseže, imata stranki pravico uveljaviti svoje zahteve pred rednim sodiščem.

Skoro vse določbe, obsežene v tej naredbi v korist posla, so za gospodarja obvezne in se pogodbeno ne morejo niti omejiti niti ukiniti.

Poljedelski svet. Ministrstvo za poljedelstvo je te dni razposlalo pravilnik o ustanovitvi Poljedelskega sveta, čegar ustanovitev je predvidena v členu 15 uredbe o ustrojstvu ministrstva za poljedelstvo.

Poljedelski svet ima v bistvu nalogo, da ia zahtevo ministra za poljedelstvo ali pa tudi iz lastne inicijative daje mnenja in stavi predloge o vseh vprašanjih, ki pobliže zadevajo kmetijske interese. On je torej strokovno posvetovalni organ ministrstva za poljedelstvo.

Obstoji pa Poljedelski svet iz 30 članov, katerih 12 imenuje minister iz vrste uradnikov ministrstva za poljedelstvo, 18 članov pa izbirajo razne poljedelske organizacije in jih minister za poljedelstvo potrdi. Med poljedelskimi organizacijami so predvsem zastopane vsaka z enim zastopnikom vse združne zveze, dalje kmetijske družbe, po enega zastopnika imata polje-

delska fakulteta v Beogradu in v Zagrebu, Glavni Zadružni Savez edini ima dva zastopnika. Zastopnik Zadružne zveze v Ljubljani je g. nar. poslanik VI. Pušenjak. Poleg Zadružne zveze so iz Slovenije v Poljedeljskem svetu še 3 zastopniki: Kmetijske družbe, Zadružne zveze v Celju in Zveze slovenskih zadrug v Ljubljani.

Članstvo v Poljedelskem svetu je častna dolžnost brez stalne plače, le za dnevnice ob priliki sej in za potne stroške dobijo člani od ministrstva nagrado.

Mandat članov traja dve leti s pravico zopetne izvolitve oziroma imenovanja. Člani so dolžni udeleževati se sej sveta, ki se vršijo na povabilo ministrstva za kmetijstvo po potrebi, najmanj pa enkrat v letu. Svet izmed sebe izvoli predsednika. Pri sejah sveta sme biti navzoč poleg članov zastop-

nik ministrstva za poljedelstvo s pravico posvetovanja in ne glasovanja in morebitno določeni strokovnjaki ministrstva ali sveta samega.

Vprašanja, ki so predmet posvetovanja na sejah sveta, se morajo članom najmanj 10 dni pred sejo sporočiti. Za proučevanje stavljenih predlogov in za pripravo poročil in referatov voli svet iz svoje sredine poseben odbor ali posebne referente.

Za administrativne posle Poljedelskega sveta se ustanavlja posebna pisarna, obstaja iz enega sekretarja in potrebnega nižjega osebja.

Poljedelski svet nima pravice, da dopisuje uradno z interesenti. Vse privatne prošnje, pritožbe, predstavke itd. naslovljene na Poljedelski svet, se smatrajo kot naslovljene na ministrstvo za poljedelstvo.

□□□□□□ ZADRUŽNIŠTVO. □□□□□□

M. Avramović na ustanovnem kongresu Slovanske Poljedelske Zadružne zbornice (Komore) v Pragi. Kot zastopnik Glavnega Zadružnega Saveza pri ustanovitvi Slovanske zadružne zbornice je gosp. M. Avramović govoril sledeče:

„L. 1912 smo bili mi Srbi povabljeni v Moskvo, da bi se udeležili skupnega dela v podobni vseslovanski zvezi, kakršna se ima ravno danes ustanoviti.

Zadružno gibanje med slovanskimi narodi je mogočno. Slovansko zadružništvo v sedanji dobi lahko pokaže na velik napredek. Zadružna misel Slovanom ni nova; duševni material za zadružno življenje ni nikjer tako bogat, tako živ in čil kakor med Slovani. Ta pojav je docela razumljiv. Ko je naša velika, draga nam Rusija ustanovila svoje zadružništvo, je izkazala v teku kratke dobe tak uspeh, s kakoršnim se ni mogla

pohvaliti niti jedna zapadna evropska država. Čehi so istotako imeli v kratki dobi v razvoju svojega zadružništva take uspehe, kakoršne ravno izkazuje njihova industrijska zemlja. V Srbiji je bilo ustanovljeno v teku 25 let 1200 zadrug. Začelo se je z rajfajzenovkami in lahko se reče, da je bil v tej dobi 25 let dosežen sorazmerno štirikrat tako velik uspeh, kakor v Nemčiji v ravno istem času.

V naši jugoslovanski domovini je malo plemo — Slovenci, ki imajo danes materijelno najmočnejše zadružništvo v naši kraljevini. Naši bratje Hrvati žalibog še niso združeni v jedno zvezo, temveč imajo 4 pojedine zveze. Tudi oni lahko pokažejo na velike uspehe v svojem zadružništvu, ki je bilo zlasti nabavno.

Ti uspehi dokazujejo sposobnost Slo-

vanov in njih smisel za združništvo. Združništvo je popolnoma nekaj drugega nego današnji kapitalistični režim, v katerem živimo. Združništvo išče drugačen mentalitet nego je oni, ki ga zahteva današnji kapitalistični režim. Nikdo nima za svojega bližnjega tako občutljive duše, toliko nežnosti in smisla za vzajemnost in samopomoč, in zato toliko smisla za združništvo, kakor Slovani. Pri takih pogojih doseže slovansko združništvo, organizirano v vseslovansko zvezo, takšne uspehe, s kakršnimi bo presenetilo celi svet tako, kakor je Rusija presenetila celi svet s svojim združništvom.

Treba je samo iti od besed k delu, da ne bomo imeli samo zveneče ime in majhen uspeh; zato želim Slovanski združni zbornici, da bi njeno delo prineslo bogate sadove, realne in velike uspehe.

Krščanska združna internacionala. Dne 29. in 30. aprila se je vršil v Inomostu kongres za ustanovitev mednarodne zveze krščanskih združnih organizacij. V rezultatu zborovanja je bila izvoljena pripravljalna komisija za ustanovitev Krščanske združne internacionala.

Dne 6. julija je imela ta pripravljalna komisija v Milanu svoj sestanek, na katerem se je ugotovilo, da so pristopile odnosno izjavile soglasje za pristop h Krščanski združni internacionali vse narodnosti srednje in zapadne Evrope istotako kakor gotove države južne (latinske) Amerike. Podarjala se je zlasti važnost pristopa močnih krščanskih organizacij Belgije in Španke. Pripravljalna komisija je vsem krščanskim organizacijam raznih narodnosti poslala vprašalne pole in bo na podlagi te ankete zbrala potreben material za ustanovni kongres.

Ustanovni kongres Krščanske združne internacionala se vrši od

20. do 21. avgusta v Curihu. Na konferenci v Milanu je bil že predložen in odobren statut za Krščansko združno internacionalo in na isti konferenci se je ugotovil dnevni red za ustanovni kongres v Curihu.

Krščanska združna internacionala zasleduje poleg idejnih ciljev tudi praktične. Pripravljalna komisija sama je ukrenila vse potrebno za ustanovitev informativno-posredovalne združne pisarne, ki ima namen posredovati izmenjavo blaga med združnimi organizacijami raznih držav in dajati združnim zvezam potrebne informacije o gospodarskih in o združnih razmerah v drugih državah. Z ozirom na to praktično in pri današnjih razmerah nujno potrebno inštitucijo je pričakovati od delovanja Krščanske združne internacionala tudi velikih praktičnih koristi.

Na čelu te akcije so predvsem Švicarji prof. Jung, dr. P. Mayer in dr. Braun; poleg teh si mnogo prizadevajo za ustanovitev internacionala voditelji belih združnih organizacij v Italiji zlasti dr. Lanzerotti in Chiri.

Združni kongres v Ljubljani. Prvotno se je imel združni kongres vršiti v dneh od 14. do 16. avgusta v Ljubljani. Glavni združni savez je sedaj kongres odložil na zadnje dni septembra.

Na sporedu kongresa, ki naj se ga vdeleži kar največ jugoslovanskih zdruugarjev, je predvsem zelo važno vprašanje združnega zakona. Vsekakor je potrebno, da pride kongres glede izenačenja združnih zakonov do pozitivnih končnih zaključkov, tako da bo parlament ob začetku razprav imel pred seboj že gotov elaborat, ki predstavlja mnenje vseh v Glavnem savezu združenih zdruugarjev. Poleg tega je na dnevnem redu kongresa tudi razprava o kreditnih in produktivnih zdrugeth ter referat o upravni praksi.

Priprave za kongres vodita Združna

zveza v Ljubljani in Zadružna zveza v Celju.

Zadružna zveza v Ljubljani izda ob tej priliki posebno številko Narodnega Gospodarja, v kateri naj bo podana splošna slika slovenskega zadružništva z ozirom na dejstvo, da se III. kongres vrši v Ljubljani. (I. kongres l. 1919. je bil v Beogradu, II. l. 1920. v Zagrebu). One naše produktivne zadrug, ki smo jih 3. avgusta t. l. nujno pozvali, da pošljejo podatke za to številko Narodnega Gospodarja, opozarjamo, da naj z ozirom na odgoditev kongresa pošljejo zahtevane podatke najkasneje do 5. septembra t. l.

Rudeča zadružna internacionala. Po poročilu moskovskih „Izvestij“ je prevzelo komunistično osrednje vodstvo ruskih zadrug korake, da stvori „Rudečo zadružno internacionalo“ v zvezi s tretjo strokovno internacionalo. Združitve revolucionarnih elementov v zadrugah se ima izvršiti na ta način, kakor se je izvršila v rudeči strokovni internacionali. Člani nove internacionala imajo sicer ostati še naprej v „Mednarodni zadružni zvezi“ (s sedežem v Londonu), katera zveza je asociirana drugi strokovni internacionali, to pa radi tega, da se z bojem od znotraj dela za osvojitve london ske zadružne zveze. List posebno poudarja važnost tega vprašanja, ker je zadružna internacionala v Londonu, ki obsega v zapadni Evropi skoro 10 milijonov delavcev, v bistvu bolj konservativna kakor politična in strokovna internacionala.

Iz Moskve je izšel tudi nov poziv na zadrug vseh držav: „Delavstvo vseh držav stoji pred težkim bojem. V svrhu organizacije delavstva na političnem in strokovnem polju obstoja tretja internacionala in pa mednarodni svet strokovnih zvez. Samo zadrug niso še ničesar napravile, da rešijo predstoječe vprašanje. V teku vojne so bili voditelji zadrug udani sluge kapitala in so

na hudodelski način podpirali vlade. Vojne je konec in še vedno stojijo na čelu zadrug stari zločinski voditelji, medtem ko se ura neizprosnega boja vedno bolj približuje. Neobhodno potrebna je mednarodna združitve vseh revolucionarnih zadrug. Mednarodno bureau za organizacijo zadrug je vzelo na se pripravljala dela in stopa s pozivom na vse zadrug, ki stojijo na stališču razrednega boja, da se sodelujejo pri zgradbi nove bojne organizacije t. j. Rudeče zadružne internacionala.“

Osnove zadružništva. (Grundlagen des Genossenschaftswesens). Dr. O. Neudörfer. Knjiga s tem naslovom je izšla na Dunaju v založništvu Gerold's Sohn in podaja sistematično zgodovino, zakonodajo, teorijo in organizacijo zadružništva. Dočim sta poglavji o zgodovini in teoriji zadružništva splošno držani in se ozirata na razmere v vseh evropskih državah, se omenjujeta poglavji o zadružni zakonodaji in organizaciji zadružništva posebej na zadružništvo v Nemčiji in Avstriji.

Zelo dobro je obdelano poglavje o zgodovini zadružništva in priznati je treba, da pri ozkem obsegu daje najbistvenejše momente v razvoju in močno osvetli stebre zadružništva v posameznih državah. S posebno pozornostjo je obdelan pomen krščansko-socialnega gibanja na Angleškem za zadružništvo.

Knjiga daje kratko in jasno najvažnejše o zadružništvu in je izpolnila važno vrzel v zadr. literaturi.

Potreba zastopnika zadružništva v finančnem svetu. V tej zadevi je GZS napravil na ministrstvo za finance predstavko, v kateri zahteva, da ministrstvo pozove delegata GZS kot zastopnika zadružništva v finančni svet.

Glavni zadružni savez utemeljuje to svojo zahtevo s tem, da ima včlanjenih

12 zadružnih zvez cele države SHS, v katerih je včlanjeno 3568 zadrug s približno 500.000 zadružniki. Večina od teh zadrug pa so ravno kreditne in nabavne zadruge.

Trgovska pogodba z Italijo. Tudi v tej zadevi se je obrnil GZS z nujno predstavo na ministrstvo za trgovino in industrijo in je zahteval, da se pozove v komisijo za trgovinski dogovor z Italijo tudi zastopnik GZS. Z ozirom na to, da ima nameravana pogodba urediti med obema državama predvsem zadeve, ki se tičejo poljedelstva naše države, GSZ pa je največja poljedelska organizacija v državi.

Ugodnosti srbskega zadružnega zakona za vse člane Glavnega zadružnega saveza. Po sklepu upravnega odbora GZS

je bila poslana na ministrstvo za poljedelstvo predstava, v kateri se zahteva, da se vse prednosti, ki jih daje srbski zakon kmetijskim in obrtnim zadrugam, razširijo tudi na druge zadruge in zveze, ki so člani GZS.

Med temi ugodnostmi so posebno važne one, ki so označene v členu 95 srb. zadr. zakona: „Zadruge in zveze zadrug se osvobojajo vseh taks pri ustanavljanju, pri potrditvi pravil, knjig in obvez za overovljenje podpisov in sploh za vse posle, ki jih imajo z državnimi ali z občinskimi oblastvi.“

Komentator tega zadružnega zakona pristavlja k temu členu, da je namen države, da tudi ona pomaga, da se upravni stroški zadrug zmanjšajo na čim manjšo mero.

© © © © © GOSPODARSTVO. © © © © ©

Davek na poslovni promet: Od raznih strani nam dohajajo vprašanja glede davka na poslovni promet. O tem davku smo bili priobčili v zadnji številki Narodnega Gospodarja lanskega leta krajšo razpravo, letos pa smo bili še v 2. številki z dne 15. februarja na strani 34 objavili notico, da so vsled razpisa Generalne Direkcije Neposrednih Poreza, z dne 10. januarja 1920 št. 1095 in vsled odloka finančnega ministrstva z dne 24. januarja 1921 št. 2501. Zadružna zveza v Ljubljani in vse njene članice oproščene tega davka. Ker so mnoge zadruge tozadevne naše objave prezrle, jih znova opozarjamo nanje.

V št. 11. Uradnega lista deželne vlade za Slovenijo z dne 31. januarja 1921 je bil priobčen pravilnik o pobiranju davka na poslovni promet, v št. 72 Uradnega lista z dne 1. julija 1921 pa je izšel razglas o predpisu in pobiranju tega davka. Po teh določilih so davčne oblasti v zadnjem času za-

htevale s posebnimi okrožnicami davek na poslovni promet tudi od posojilnic, ki so včlanjene pri Zadružni zvezi v Ljubljani. Vsled tega je Zadružna zveza v Ljubljani sama obvestila davčna oblastva, da so njene članice oproščene označenega davka in torej ni treba, da bi članice pošiljale davčnim oblastem zahtevane podatke o kosmatem dobičku za polovico l. 1919 in za polovico leta 1920 oziroma plačale prometni davek. Obenem je Zveza poslala davčnim oblastvom seznam onih članic, ki delujejo v njihovem področju.

Zadruge, ki niso včlanjene nikjer ali pa pri kakšni zvezi, ki ni deležna teh ugodnosti, morajo seveda pozivom davčnih oblastev ugoditi, preračunati kosmati dobiček za čas, ki pride v poštev pri odmeri davka, napraviti potrebne izkaze v dvojnih izvodih in plačati davek na poslovni promet. Pri nekaterih posojilnicah si niso na jasnem, kako se izračuna kosmati dobiček. Kosmati

dobiček je razlika med obrestmi, kakor so izkazane v računu izgube in dobička. Med dohodke štejemo: plač. obresti posojil, zaostale obresti posojil, v prejšnjem letu za tekoče poslovno leto predplačane obresti posojil, prejete obresti tekočih računov; med izdatke pa vstavimo: izplačane obresti hranilnih vlog, kapitalizovane obresti hranilnih vlog, dolžnikom povrnjene obresti posojil, predplačane obresti posojil, v prejšnjem letu za poslovno leto zaostale obresti posojil, plačane obresti tekočih računov. Vse druge postavke, izkazane bodi-i v „izgubi“, bodisi v „dobičku“ pri izračunanju kosmatega dobička ne pridejo nič v poštev. R. cimo, da bi vsota l. 1919 v „dobičku“ izkazanih obresti znašala 12.460 K, vsota v „izgubi“ naštetih obresti pa 8230 K; v tem slučaju bi znašal kosmati dobiček 4.230 K; kar tvori podlago za odmero prometnega davka. Ker se za l. 1920 plača davek le za polovico leta, se od celotnega kosmatega dobička iz l. 1919 odbavi le polovica t. j. v gorenjem primeru le 2115 K, od česar znaša za l. 1920 davek $2\frac{1}{2}\%$, torej 42 K 30 v. Za l. 1921 se postopa slično, le da je za podlago vzeti polovico kosmatega dobička iz obresti za l. 1920.

Anketa glede izvoza živine in prekrbe krme. Hrvatsko slav. gospodarsko društvo kao središnja zadruga u Zagrebu je sklicilo za 29. julij t. l. posebno anketo z ozirom na vladajočo sušo in na pomanjkanje krme, kar predstavlja veliko nevarnost za živinorejo. Na tej anketi je bilo sklenjeno sledeče:

1. Da se more odvišek živine, ki ga je povzročil (vsled izvozne carine) zmanjšani izvoz, predvsem pa odvišek živine, ki se vsled slabe letine sena in krme sploh ne bo mogla prehraniti čez zimo, izvoziti čimprej v inozemstvo, se naproša ministrski svet, da ukine izvozno carino pri vseh vrstah živine, razun prašičev, ker za prašiče

še ni nevarnosti pomanjkanja krme, dokler koruza dobro kaže.

2. Čeprav proizvodstvo otrobov v naših mlinih daleč nadkriljujejo potrebo domačega konsuma, naj se vendar ima v vidu prepoved izvoza otrobov.

3. Naj se absolutno prepove vsak izvoz sena in slame.

4. Odprava, doprava in razpečavanje sena in slame naj se dovoli po ugodnostih (režijskih) železniških tarifah združenim institucijam.

5. Prosimo, da se nam izposluje izdatna pomoč (subvencija) za nabavo semen, za take setve, ki pozno v jeseni in rano pomladi dajejo mnogo krme, dalje pomoč za cenejšo nabavo strojev za rezanje koruzne slame.

6. Cena živinske soli za izboljšanje raznih surogatov krme, ki bi se sicer sploh ne mogle rabiti za to svrhu, naj se zniža na režijske stroške.

7. Naj se dovoli grabljenje suhega listja, praproti in podobnega za nasteljo v državnih gozdih.

8. Država bo prospevala, ako najštevilnejši stan — kmetje — v njej najde zadovoljnost in blagostanje. Davek plača kmet največ s svojo živino. Dolžnost države je, da si vzgoji zadovoljne, krepke davkoplačevalce, da zadovolji njihove minimalne zahteve in tako odvrne od sebe še pravočasno grozeče katastrofalne zgube.

Anketa združenih zvez o izvozu živine in uvozu živinske krme. Središnji savez hrvatskih seljačkih zadruga je sklical v soboto 6. avgusta t. l. zastopnike združenih zvez na posvetovanje v Zagreb. Predmet posvetovanja so bile nujne mere, ki jih je treba poduzeti z ozirom na vladajočo sušo, da se reši naša živinoreja. Ankete so se udeležile po zastopnikih vse zadružne zveze na Hrvatskem in v Slavoniji razun

Hrvatskega-slavonskega gospodarskega društva v Zagrebu, ki je že 29. julija priredilo svojo anketo, iz Slovenije je bila zastopana Zadružna zveza v Ljubljani.

Vsled pomanjkanja padavin v zimi, vsled suše v zgodnji pomladi, posebno pa vsled dolgotrajne in hude suše v poletju je pridelek živinske krme zlasti sena in detelje, zelo majhen, tako da računajo primanjkljaj v Hrvatski in Slavoniji do 65%, v Sloveniji do 40%. Ker pa je stanje goveje živine preseglo vsled pomanjkanja izvoza in radi visoke izvozne carine že stanje, kakor je bilo pred vojno, so živinorejci vsled pomanjkanja krme v nevarnosti, da bodo morali velik del svoje živine prodati. Ker pa bo na ta način prišlo na trg zelo veliko živine, bodo kupci in mesarji položaj izrabili in cene tako znižali, da bo živinorejec trpel silno škodo. Tako je n. pr. na živinjskem semnju v Dugemselu na Hrvatskem cena živini na zadnjem semnju padla že od 12 K na 4 K za kg žive teže.

Vsled tega so zadrugarji na posvetovanju v Zagrebu prišli do zaključka, da je treba pred vsem krmo, kolikor se jo je pridelalo, ohraniti v državi za domačo živino in za to izposlovati pri vladi, da prepove vsak izvoz krme. Dalje, da se skuša pravočasno čimveč krme uvoziti iz inozemstva, zlasti iz Italije in Nemške Avstrije, in sicer naj to akcijo podpre država, posebno finančno, v kolikor so za to zadržne institucije preslabe. Zlasti pa naj se izposluje pri vladi, da odpravi popolnoma izvozno carino za živino in na ta način omogoči izvoz živine potom zadržnih institucij pri sodelovanju zasebnih eksportejev pod državno kontrolo in prepreči grozno padanje živinskih cen.

Povdarjala se je potreba, da se izrabí v svrhe živinske krme tudi melasa sladkor-nih tovarn, ki se je dosedaj predelovala za špirit in da se v iste svrhe vporablja jo tudi rezanci sladkorne pese. Zato naj bi vse sladkorne tovarne napravile priprave za sušenje teh rezancev.

V notranjosti naj država dovoli za prevoz sena, slame in močnih krmil nižane (režijske) tarife, da na ta način omogoči in pospeši prevoz krmil iz krajev, kjer jih je dosti, v kraje, kjer je posebno hudo pomanjkanje.

Po zaključku posvetovanja je posebna deputacija šla k pokrajinskemu namestniku ter mu predložila predstavo, v kateri so bile obsežene najnujnejše mere v zaščito živinoreje in za preskrbo, ozir. ohranitev potrebne krme. Ista deputacija je prosila, da odredi vlada vse potrebno nujnim potom in da skliče takoj za vse te mere najbolj kompetentno institucijo, namreč Poljedeljski svet.

Nov način izdelovanja papirnatega denarja. Iz Prage poročajo o posebnem načinu izdelovanja papirnatega denarja, ki naj predvsem onemogoči ponarejanje, z druge strani pa omogoči na enostaven način ločiti ponarejene bankovce od pravih. V Pragi so se že vršili poskusi za nov način izdelovanja papirnatega denarja, ki so se jako dobro obnesli. Obstoja ta način v tem, da se papirni masi primeša male metalne delce, t. j. železne in niklaste luskinice. Vsled tega se je lahko mogoče prepričati o pristnosti bankovcev enostavno na ta način, da se jih približa U magnetu in vidi, ali magnet deluje na papir ali ne. Na ta način se torej popolnoma lahko in zanesljivo razločujejo pravi bankovci od ponarejenih.

Za vsa objavljena vabila, pri katerih ni izrečno drugače določeno, velja določba: Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in pri istem dnevnem redu drug občen zbor, ki veljavno sklepa ne glede na število navzočih članov.

Vabilo na občni zbor

**Hranilnice in posojilnice
v Slovenjemgradu,**

registrirane zadruge z neomejeno zavezo, ki bo dne 29. avgusta 1921 ob 10. uri popoldne v posojilničnih prostorih.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva.
2. Odobrenje rač. zaključka za l. 1920.
3. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva.
4. Slučajnosti.

Vabilo na občni zbor

**Hranilnice in posojilnice pri Sv. Trojici
nad Cirknico,**

registrirane zadruge z neomejeno zavezo v likvidaciji,

ki bo 4. septembra 1921 ob 3. uri popoldne v društveni dvorani.

Dnevni red:

1. Poročilo likvidatorjev o izvrš. likvidaciji.
2. Odobritev konč. rač. zaključka.
3. Slučajnosti.

Vabilo na občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Cirknici,

registrirane zadruge z neomejeno zavezo, ki bo v nedeljo 28. avgusta 1921 ob 3. uri popoldan v lastni dvorani.

Dnevni red:

1. Čitanje zapis. o zadnjem obč. zboru.
2. Poročilo načelstva in nadzorstva.
3. Odobritev rač. zaključka za l. 1920.
4. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva.
5. Slučajnosti.

Vabilo na občni zbor

**Kmetijske nabavne in prodajne zadruge
na Raki,**

registrirane zadruge z omejeno zavezo, ki bo v nedeljo 28. avgusta 1921 ob 3. uri popoldan na župnem dvorišču.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva.
3. Odobrenje rač. zaključka za l. 1920.
3. Sklepanje o likvidaciji zadruge.
4. Slučajnosti.

Vabilo na občni zbor

**Kmečke hranilnice in posojilnice v
Št. Lovrencu nad Mariborom,**

registrirane zadruge z neomejeno zavezo, ki bo dne 28. avgusta ob 4. uri popoldne v hranilničnih prostorih.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva.
2. Odobritev rač. zaključka za l. 1920.
3. Slučajnosti.

Vabilo na občni zbor

**Kmetijske nabavne in prodajne zadruge
v Predgradu,**

registrirane zadruge z omejeno zavezo, ki bo dne 28. avgusta 1921 ob 4. uri popoldne v prostorih g. Miha Rode.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva.
2. Odobritev rač. zaključka za leto 1920.
3. Določitev obresti za deleže.
4. Volitev nadzorstva.
5. Slučajnosti.

Vabilo na občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Šmarjeti,

registrirane zadruge z neomejeno zavezo, ki se vrši dne 21. avgusta 1921 po jutranji službi božji v župnišču.

Dnevni red:

1. Čitanje zapis. o zadnjem obč. zboru.
2. Poročilo načelstva in nadzorstva.
3. Odobritev rač. zaključka za l. 1920.
4. Čitanje revizijskega poročila.
5. Slučajnosti.

Vabilo na občni zbor
Kmetijskega društva v Šmarjetl,
registrovane zadruga z omejeno zavezo,
ki se vrši dne 21. avgusta 1921 po jutranji
službi božji v župnišču.

Dnevni red:

1. Čitanje zapisnika o zad. obč. zboru.
2. Poročilo načelstva in nadzorstva.
3. Odobritev rač. zaključka za l. 1920.
4. Volitev načelstva in nadzorstva.
5. Slučajnosti.

Vabilo na občni zbor
Kmetijske gospodarske zadruga v Dolenji-
vasi pri Cerknici,
registrovane zadruga z omejeno zavezo,
ki bo dne 28. avgusta 1921 ob 3. uri pop.
v Gasilnem domu.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva.
2. Čitanje revizijskega poročila.
3. Odobritev računskega zaključka za l. 1920.
4. Sklepanje o likvidaciji zadruga.
5. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva.
6. Slučajnosti.

Vabilo na izredni občni zbor
Kmetijskega društva za Št. Janž in okolico,
registrovane zadruga z omejeno zavezo,
ki bo 28. avgusta 1921 ob pol 8. uri zjutraj
v Društvenem domu.

Dnevni red:

1. Prememba pravil.
2. Slučajnosti.

Vabilo na občni zbor
Hranilnice in posojilnice na Raki,
registrovane zadruga z neomejeno zavezo,
ki se vrši dne 21. avgusta 1921 ob 3. uri
popoldne v hranilničnih prostorih.

Dnevni red:

1. Čitanje zapis. o zadnjem obč. zboru.
2. Poročilo načelstva in nadzorstva.
3. Odobrenje rač. zaključka za leto 1920.
4. Prememba pravil.
5. Slučajnosti.

Vabilo na občni zbor
Kmetijskega društva v Borovnici,
registrovane zadruga z omejeno zavezo,
ki bo 28. avgusta 1921 ob pol 8. uri zjutraj
v gostilni „Pri pošti“.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva.
2. Odobritev rač. zaključkov za l. 1918, 1919 in 1920.
3. Sklepanje o razdružbi.
4. Slučajnosti.

Ker prvi občni zbor 24. julija ni bil
sklepčen v smislu II. odst. § 32 pravil, bo
ta obč. zbor sklepčen brez ozira na število
vdeležnikov po III. odst. istega paragrafa.